

De gure wind bovenop de Berg Aso

Nederlanders hebben zich massaal ontdaan van een almachtige, hoogverheven God met bijbehorende klaagzang: 'Uit de diepten roep ik tot u, o Heere.' Gelukkig, we hebben ons uit dat dal geworsteld en zitten nu op de top met schitterende vergezichten.

Dat valt echter tegen, constateert de schrijvende socioloog Herman Vuijsje in zijn nieuwe boek 'Tot hier heeft de Heer ons geholpen'. Het is guur bovenop de 'Berg Aso'. „Nu zitten we op de top en we janken opnieuw. We klagen onze nood over normvervaging, onverschilligheid, amoraliteit, eenzaamheid. Op deze kale berg krijgen we bijna heimwee naar het dal der plichten.”

Vuijsje mengt zich met zijn boek in de vaderlandse discussie over waarden in een seculariserende samenleving. De auteur van 'Pelgrim zonder god' is een belijdend atheïst, maar is naar eigen zeggen „nooit vatbaar geweest voor de gemakzuchtige antigodsdienstige gezindheid die in de jaren zestig bon ton werd in de linkse kerk”.

De titel 'Tot hier heeft de Heer ons geholpen' dekt volledig de lading van het boek. Vuijsje geeft een boeiend verslag van de relatie van Nederlanders met God en moraal om te eindigen bij de conclusie dat er sprake is van een 'vervagende God'. „God en religie verdwijnen niet, maar ze komen ook niet terug”, aldus Vuijsje. De West-Europese God is „een oude soldaat - hij sterft niet, maar vervaagt”.

De christelijke lezer zij gewaarschuwd: Vuijsje is niet zachtzinnig. Het christendom is volgens hem ontstaan „als een geloof van loven en bieden tussen mens en opperwezen”. De navolgers van een almachtig God hebben volgens hem last van het Stockholmsyndroom: God is terecht kwaad en hij moet „met cadeautjes worden gelijmd”.

Maar de vele aanhangers van het ietsisme (er zal wel iets zijn) hoeven ook niet op steun van hem te rekenen. Hij vindt het een gemakkelijk geloof: je reduceert God tot iets, zodat er nog wel iets is, maar van dat

iets heb je weinig last.

De interesse voor boeddhisme in die groep neemt hij ook met een korreltje zout. Nederlanders kunnen volgens hem niet uit de voeten met het bijbehorende universele hiernamaals. „Iedere Nederlander vindt zichzelf tegenwoordig heel belangrijk. En zoiets unieks, waarin zoveel is geïnvesteerd, zou na je dood helemaal verdwijnen? Rot nou even gauw op!”

Vuijsje haakt ook in op de geluiden die de laatste tijd over de islam te horen zijn. Zo van: liever een goede moslim, dan een „nihilistische geest van consumptiedrijf” (Erik Borgman). Vuijsje ziet daar niets in: „Nergens ter wereld wordt een God gevonden die zo ingrijpend van Allah verschilt als in Nederland.”

Wat Vuijsje zelf te bieden heeft? Terwijl andere atheïsten als Herman Philipse niets moeten hebben van 'cultuurchristenen' (met als adagium: God leeft voort in moraal en ethiek), breekt Vuijsje juist wel ongegeneerd een lans voor het met respect omgaan van de natenschap van de God van Nederland: de christelijke traditie en moraal.

„Laten we stoppen kerken om te bouwen tot tapijthallen en partycentra, laten we ze weer gezamenlijk onderhouden als plekken van bezinning en gemeenschapsbesef.” Omzien naar de naaste in het 'wereld-dorp', is zijn parool. Vuijsje geeft daarmee getuigenis van een groot vertrouwen. Want de opdracht tot universele barmhartigheid kan verlamdend werken en mist bovendien de belangrijke prikkel die de barmhartige Samaritaan uit Jezus' gelijkenis volgens hem wel had: de beloning van het eeuwig leven.

WIM SCHRIJVER

HERMAN VUIJSJE: Tot hier heeft de Heer ons geholpen - Over godsbeelden en goed gedrag. Contact Amsterdam, 271 blz., €24,90.

De lezer volgt vastzeker
vergeving

